

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W GDAŃSKU**

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30
TEL. (0-58) 346-29-32, TEL/FAX (0-58)346-29-33, TEL. CENTRALA (0-58) 301-50-21
E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

Gdańsk, 2 czerwca 2000r.

RGD.561-1/00/MLM

DECYZJA RGD NR 14/2000

Na podstawie art. 8 ust. 1, w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. Nr 52 z 1999r., poz. 547, z późniejszymi zmianami), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, wszczętego z urzędu przeciwko SAUR NEPTUN GDAŃSK S.A. w Gdańsku, nakazuje się skarżonej Spółce zaniechania stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku usług wodociagowych i kanalizacyjnych, a przejawiającej się w postaci narzucania kontrahentom Spółki uciążliwych warunków umów na dostawę wody i odbiór ścieków, poprzez zmuszanie odbiorców indywidualnych do wypełniania obowiązków dostawcy w zakresie dokonywania rozliczeń za wykonane usługi, co jest źródłem uzyskiwania przez Spółkę nieuzasadnionych korzyści.

UZASADNIENIE

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynęła skarga mieszkańca Sopotu, pana, na działania Spółki SAUR NEPTUN GDAŃSK w Gdańsku.

W swoim piśmie podniósł m.in., iż od 1974 r. jest właścicielem części domu bliźniaczego przy ulicy ██████████ w Sopocie, oznaczonej nr █, natomiast drugą część (nr █) zajmuje Pan Dla obu posesji, zgodnie z wówczas obowiązującymi przepisami, wykonano przyłącze wodociagowe, z tym, że wodomierz główny zainstalowano przy ulicy Abrahama, natomiast dla posesji nr █ zamontowano podlicznik. Do listopada ubiegłego roku dostawca wody SAUR NEPTUN GDAŃSK S.A. w Gdańsku rozliczał oddzielnie obu w/w odbiorców, wystawiając każdemu z nich odrębne rachunki na podstawie różnicy wskazań licznika głównego (dla nr █ i █) i odczytu z

podlicznika (dla nr 1).

Ponieważ w listopadzie ubiegłego roku skończył się okres legalizacji podlicznika mierzącego ilość wody dostarczanej do posesji nr 1, Spółka SAUR odstąpiła od dotychczas stosowanego systemu rozliczeń i obecnie przesyła jeden wspólny, dla obu odbiorców, rachunek indywidualny, zmuszając w ten sposób Pana ... do rozliczania swojego sąsiada.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie nakazania zaniechania stosowania przez Spółkę SAUR praktyki monopolistycznej określonej art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu [...] polegającej na narzucaniu kontrahentom uciążliwych warunków umów na dostawę wody, poprzez przerzucanie na odbiorców indywidualnych obowiązków dostawcy w zakresie dokonywania rozliczeń za wykonane usługi dostawy wody i odbioru ścieków.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania skarżony przedsiębiorca, w piśmie z dnia 13 marca br., stwierdził *„iż zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 24 października 1974r. Prawo Wodne oraz stosownie do § 1 Rozporządzenia RM z dnia 18 grudnia 1996r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz zasad ustalania opłat za wodę i odprowadzanie ścieków obowiązek SAUR w zakresie utrzymania i eksploatacji instalacji wodociągowej dotyczy urządzeń wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Instalacja wewnętrzna zaczynająca się od zaworu za wodomierzem głównym oraz zamontowane na niej urządzenia pomiarowe nie są przez Spółkę eksploatowane, w związku z czym Spółka nie może odpowiadać za sieć wewnętrzną odbiorcy w żadnym wypadku, a więc również za ewentualne rozliczenia wewnętrzne pomiędzy odbiorcami”*.

Ponadto Spółka, w tym samym piśmie, zaznaczyła że, *„zaniechanie odczytywania podliczników znajduje również uzasadnienie w postępowaniach sądowych”*. Spółka posiada dwa prawomocne wyroki sądowe potwierdzające, jej zdaniem, prawidłowość podjętych przez nią działań polegających na zaniechaniu dokonywania rozliczeń na podstawie odczytów podliczników.

Postanowieniem z dnia 27 marca br., z uwagi na zbliżony charakter sprawy, włączono do prowadzonego dotychczas postępowania skargę Pana ██████████ ██████████, właściciela domu jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczej w ██████████ przy ul. ██████████, którego również pozbawiono możliwości rozliczania się za zużytą wodę bezpośrednio z dostawcą.

ORGAN ANTYMONOPOLOWY USTALIŁ I ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE:

Warunkiem koniecznym zastosowania ustawy antymonopolowej jest ustalenie rynku właściwego w danej sprawie, tzw. rynku relewantnego, gdyż właśnie na nim ujawniają się praktyki monopolistyczne będące przejawem nadużywania siły rynkowej przez skarżonego przedsiębiorcę.

Określając rynek właściwy i wyznaczając jego granice należy wziąć pod uwagę takie jego elementy, jak: produkt, terytorium, faza obrotu towarowego (zbyt, hurt, detal), funkcja strony obrotu (podaż, popyt) oraz czasowy aspekt obrotu.

Identyfikacja wymiaru produktowego rynku sprowadza się do wyodrębnienia towarów, w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy o przeciwdziałaniu [...], w oparciu o ich szczególne własności, m.in. przeznaczenie, funkcje użytkowe i cenę tak, aby odróżnić te towary od innych w taki sposób, że nie istnieje możliwość dowolnej ich zamiany. Chodzi więc tutaj o towary takie same lub z punktu widzenia nabywcy uznawane za substytuty.

Definicja rynku w ujęciu przestrzennym wyraża ogół stosunków wymiany oraz stosunków równoległych zachodzących między jego uczestnikami usytuowanymi na danym obszarze.

W przedmiotowej sprawie, rynkiem produktowym jest rynek świadczonych przez skarżonego przedsiębiorcę usług wodociągowych i kanalizacyjnych, ograniczony przestrzennie do eksploatowanej (użytkowanej) przez niego sieci wodociągowej, a obejmującej swoim zasięgiem teren gmin: Gdańsk, Sopot, Pruszcz Gdański oraz część gmin Gdynia i Żukowo (w zakresie eksploatacji kanalizacji sanitarnej).

Na wyżej wyznaczonym rynku Spółka, działając w warunkach monopolu naturalnego, posiada bezspornie pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu [...]. Daje jej to określoną władzę rynkową, przesądzając jednocześnie o możliwości zastosowania wobec tego podmiotu art. 5 ust. 1 w/w ustawy.

Mimo iż, właścicielami sieci są wskazane wyżej gminy, to SAUR funkcjonuje na rynku jako samodzielny, wyodrębniony organizacyjnie i finansowo, przedsiębiorca, działając we własnym imieniu i na własny rachunek, będąc zobowiązany – na równi z innymi podmiotami – do przestrzegania prawa regulującego sferę stosunków ekonomicznych, w tym również przepisów ustawy antymonopolowej. Na nim także ciążyą wszelkie obowiązki zarówno jako dostawcy wody, jak i partnera w umowach.

Aby stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyk monopolistycznych określonych w art. 5 ust. 1 pkt 6 należy wykazać, iż nadużywał on zajmowaną pozycję na rynku w taki sposób, iż narzucał odbiorcom usług uciążliwe warunki umów oraz osiągał z tego tytułu nieuzasadnione korzyści. Narzucanie uciążliwych warunków oznacza przy tym, że usługobiorca został zmuszony przez kontrahenta, w sposób sprzeczny z ustawą o przeciwdziałaniu [...], do ich przyjęcia.

Antycypując ocenę tego, czy obecne zasady współpracy stron (dostawca-odbiorca) w zakresie dostawy i odbioru wody stanowią przejaw praktyki monopolistycznej zakazanej wyżej powołanym przepisem ustawy, koniecznym jest uprzednie rozstrzygnięcie następujących kwestii:

- określenie, w rozpatrywanej sprawie, miejsca rozgraniczającego obowiązki techniczne dostawcy i odbiorcy wody,
- ustalenie kto, w istniejącym stanie faktycznym, realizuje funkcję dostawcy i na kim spoczywa obowiązek pobierania opłat za dostarczoną wodę.

Sprawy związane z rozdziałem obowiązków dostawcy i odbiorcy wody związanych z utrzymaniem i eksploatacją urządzeń wodociągowych są jednoznacznie

unormowane w § 1 powołanego przez stronę, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 1996r., w którym wyraźnie stanowi się, że obowiązki dostawcy w tym zakresie kończą się za wodomierzem głównym lub miejscem przeznaczonym na jego umieszczenie. W przedmiotowym sporze takimi „punktami granicznymi” u skarżących odbiorców są:

- dla posesji przy ulicy [REDAKTOWANE] (skarżący Pan Eugeniusz [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]) – wodomierz główny przy ulicy [REDAKTOWANE], na przyłączy stanowiącym współwłasność (a przypisanym przez SAUR skarżącemu),
- dla posesji przy ulicy [REDAKTOWANE] (skarżący Pan Krzysztof [REDAKTOWANE] - wodomierz główny zainstalowany przy ulicy [REDAKTOWANE], na przyłączy stanowiącym współwłasność (a przypisanym przez SAUR Panu [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] – sąsiadowi skarżącego).

Rozpatrując drugą z postawionych kwestii należy przyjąć, iż mimo że w obu rozpatrywanych przypadkach woda dla danego odbiorcy dostarczana jest tranzytem z urządzeń wodociagowych przechodzących przez nieruchomość sąsiada, to jednak nie oni (wskazani wyżej) są dla finalnych odbiorców dostawcą wody, taką bowiem funkcję, w rozumieniu art. 605 K.c., pełni nadal SAUR, który jest bezpośrednim wykonawcą zadań własnych gmin, na terenie których działa i których urządzenia eksploatuje.

Konkludując należy stwierdzić, iż punkty określające granice eksploatacji sieci wodociagowej nie są tożsame z punktami dostawy wody, a SAUR – pomimo braku odpowiedniego rozdziału sieci – pozostaje nadal bezpośrednim dostawcą wody dla odbiorców indywidualnych – właścicieli nieruchomości, bez względu na to jak kształtują się obecnie stosunki własnościowe odpowiednich części sieci. Rola odbiorców, którym aktualnie został przypisany przymiot właściciela sieci „znajdującej się za punktem granicznym” sprowadza się wyłącznie do umożliwienia przesyłania tranzytem wody dla ostatecznego jej konsumenta. Tymczasem, jak wynika z ustaleń stanu faktycznego, odbiorcy ci obciążani są należnością za całość dostarczonej wody, zużywanej przez nich na potrzeby własne, jak i innych konsumentów, występując następnie – wbrew swojej woli – w roli poborcy opłat.

W tym stanie rzeczy odbiorcy ci są zmuszani nie tylko do angażowania własnych środków finansowych, wbrew ich woli, ale także do ponoszenia dodatkowych obciążeń związanych z inkasowaniem należności od sąsiada. Na nich także zostało przerzucone ryzyko związane ze ściąganiem tych należności.

W ocenie organu antymonopolowego, konsekwencją realizowania przez Spółkę funkcji dostawcy wody jest ciążący na niej obowiązek pobierania opłat za świadczone usługi. Powinności te wynikają bezpośrednio z treści art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. nr 16, poz. 94, ze zm.) i § 4 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia RM z dnia 18 grudnia 1996r. Taki pogląd zgodny jest także ze stanowiskiem Sądu Antymonopolowego zajęтым w innych, podobnych, sprawach (por. wyrok z dnia 7 października 1998r, sygn. akt XVII Ama 49/98 oraz wyrok z dnia 5 maja 1999r., sygn. akt XVII Ama 9/99).

Skoro zatem pobieranie opłat za wodę należy do dostawcy, to obciążanie tym obowiązkiem kontrahentów (innych odbiorców) jest narzuceniem im uciążliwych warunków współpracy, nakładających na nich ciężar większy od powszechnie obowiązujących w stosunkach danego rodzaju, czyli naruszający zasadę ekwiwalentności świadczenia. Takich zasad rozliczeń, narzuconych siłą przewagi kontraktowej dostawcy, z pewnością nie miałby on szans wynegocjować w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na rynku.

Ponadto, co wykazano wyżej, SAUR nie ponosi kosztów, które winny być ujęte w kalkulacji opłat, związanych z rozliczaniem i ściąganiem należności od tych odbiorców, do których woda dostarczana jest tranzytem przez urządzenia przypisane innemu, co jest źródłem przynoszącym Spółce wymierne lecz nieuzasadnione korzyści. W istniejącym stanie rzeczy takie zachowanie skarżonego w pełni wyczerpuje znamiona zarzucanej mu praktyki monopolistycznej, określonej art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

Biorąc pod uwagę powyższe orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE: Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego w terminie 14 dni od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Roman Jarząbek
Dyrektor Delegatury UOKiK w Gdańsku

